

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolæ Præpositorum Generalium Ad Patres Et Fratres Societatis Jesu

Oliverius, Horatius

Pragae, 1711

XX. Ejusdem ad Provinciales Societatis. Anno 1612. 24. Nov: De Officii
Divini recitatione, & celebratione Missæ

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55386](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55386)

Præpositorum Generalium
Societatis JESU

XX.

R. P. N.

CLAUDI
AQUAVIVÆ

Præpositi Generalis V.

Decimaquinta,

Ad Provinciales Societatis

Anno 1612. 24. Novemb.

*De Officii Divini recitatione,
celebratione Missæ.*

*In Officio
divino re-
verentia
sit, & at-
tentio.*

Pl. 46. 7.

I. **Q**uanta ad officium Divinum
persolvendum reverentia &
tentio requiratur, præclare
mnino Pialtes Regius, propositâ ipsius D
mini, quocum agitur, excellenti præstati
commonstravit, his verbis: *Psalite Deo
stro, psallite; psallite Regi nostro, psallite: pro
niam Rex omnis terra Deus.* Idcirco eni
subjunxit, *Psalite sapienter*: quia videlicet
non quovis, sed apto prorsus quodam mo

id officium recitandum est, præcipuè quidem à nobis, quos huic ministerio ita destinavit Ecclesia, ut ipsius quasi nomine, & creaturarum omnium, quæ id minimè nõrunt aut possunt, præpotentem mundi effectorem laudemus Deum, pro cunctis exoremus, & coram eo corda nostra pandamus. Quibus ex rebus, aliisque compluribus, quas de hoc eodem officio alta quadam cum exaggeratione Sancti Patres commemorant, liquidò apparet, quàm nos deceat, ut monet Apostolus, *psallere spiritu, psallere & mente*. Enim verò cum sic res habeat, ut sive ob studiorum occupationes, sive ob frequentiorum communicationem cum proximo, sive alias justissimas ob causas, quæ semper ad majorem Divinæ Majestatis gloriam dirigantur, sive denique ex Instituto & approbatione Sedis Apostolicæ, officium hoc privatim, non autem in Choro recitemus; majorem procul dubio à nobis diligentiam adhiberi necesse est: ut reverentia illa, quam ipse Chorus, ipsa Ecclesia, & communis multorum confociatio, ipsæ quoque cærimonie externæ conciliant; præsidii alii ità compensetur, ut quod hinc deest, aliunde suppleatur. Et eò quidem accuratiùs, quò proclivius nihil est, quàm ut eas ipsas ob causas debita aliqua reverentia, recollectio, & attentio deperat.

Suo tem-
re, locò,
& ritu
persolva-
tur.

2. Primò igitur, quod ad tempus at-
net, non patiemur ità nos obrui negotiis, u-
ad horas valde importunas proprium hoc
munus rejicere cogamur, adeò ut præveni-
endi, postponendive facultas indulta neces-
sitati, vel tempestivæ seriarum rerum im-
petationi, oscitantes nos reddat, minùsve fu-
licitos. Quod deinde ad locum spectat, le-
gitimum, statùmque corporis, sicuti præscribitur
non est animus, ut officium recitetur in Sa-
culo, Oratorio, aut cubiculo, flexis genibus,
aut secùs (nempe aliquid indulgendum
fatigatis assiduitate studiorum, vel operum
alioquin proximi causâ laborantibus, sicut
audiendis confessionibus, sive custodiis le-
gendis, sive aliis hujusmodi pietatis ministè-
riis exercendis) ità certè officium persol-
re, quasi pensum aliquod indifferens, ap-
to loco, & salutationibus, aliisque distin-
ctionibus valde pervio, id prorsus aliter fieri
ac deceat, neque ad reverentiam attentio-
nemve conferre quidquam posse, mani-
festum est. Atque ut unum moneam, quod
maximè nostrâ omnium interlit, ex usu ferè
confido, si decori habita ratione, se quisque
penitùs examinet, si naturæ vim & habi-
tum, si mentis volubilitatem, si devotionem
affectum, experientiam denique diligentè
excutiat. Sunt enim, qui pronis genibus et

orare queant, non tamen eam attentionem, gustumque spiritualemente eo situ experiantur, ac sedentes. Sunt qui inambulando se non impediti sentiant, quin imò liberiori mente ad altiora sublevari. Jam verò si quempiam docuerit experientia, hunc, aut illum sibi modum non succedere, & eum nihilominus tædio secessus, aut cubiculi, velit consecrari; id certè Domino Deo gratum esse nequaquam potest. Quod si fatigato vel infirmo capiti aliquanta opus erit cessatione, licebit, antequam inchoetur officium, inambulare tantisper, dum aliquid piè suaviterque meditando, & relaxetur animus, & se tamen ad officium comparet. Juverit quoque non mediocriter illa consideratio, Divinum hoc officium majore sui parte psalmis constare. Horum enim psalmorum tot ac tanta præconia Sancti Patres suis scriptis mandârunt (præcipuè vero S. Chrysostomus hom. 6. de pœnit. S. Ambrosius, & S. Augustinus in præfationibus ad psalmos, quæ loca miræ suavitatis plenissima sunt, & dignissima quæ legantur) ut eos si vel mediocri prævia animi præparatione recitare studeamus, non dubitem, quin mirabiles effectus experturifimus; eumque spiritualemente mentis partum probaturi, ut numquam officii longitudo satietate nos afficiat: semper autem ejusdem

jucunda varietas spiritali dulcedine per-
 fos dimittat. Quod fortassè contra usum
 nit plerisque, quos, dum id officii perfun-
 riè pronuntiant, tædet aridæ atque infu-
 longitudinis. Placet autem referre S. G-
 gorii verba, id quod volumus, aptè declar-

Lib. 1. in 1. Reg. c. 1.
 tia: *Sed qualis, inquit, aut quanta sit lau-
 devota non sit? Aptè itaque tribus vitulis, et
 tidem farina modii conjunguntur (loquitur
 de oblatione, quam mater Samuelis offer-
 bat) ut de eo, quod in Dei laudibus ore
 mus, per devotionem satiemur. Nam
 rina vitulum offert, qui in Dei laudibus
 quidem edit, sed mente vaga ad ea, qua
 tur, non intendit. Sed si verba Dei laudantur
 vel orando proferentes hilarescimus, dum
 telligentia miscemus gaudium, illius vini
 latificat cor hominis, amphoram farina
 mus.*

*Psalmo-
 rum affe-
 ctus ex-
 primendi.*

3. Varietas deinde affectuum quantum
 psalmis eluceat, quàm dulces & efficaces
 quendi modi, quàm singulare acumen
 poëticum, sed divinum, quod dum cor
 mirificè oblectat, in animos penetrat; quæ
 ta, inquam, harum rerum omnium copia
 tet in psalmis, credi vix potest. Hinc po-
 30. 3. Conc. in Psal. 30.
 rō fit (quod rectè animadvertit S. Augu-
 nus, qui res inibi scriptas, nostrum appa-
 speculum) ut psalmorum affectus exprime-

re nos oporteat : timere , cùm timet Prophe-
ta ; amare , cùm amat ; laudare , cùm laudat ;
plorare , cùm plorat ; postulare , cùm postu-
lat ; & (quod plurimum confert ad necessari-
am attentionem subinde renovandam) men-
tem ad Deum extollere , cùm ille se erigit ;
nosmetipsos deprimere , cùm ille se agno-
scit ; pro inimicis orare , cùm orat ; flagita-
re exaltationem Ecclesiæ , cùm eam flagi-
tat ; amare pulchritudinem Christi Iponi ,
eloquiorum dulcedinem exoptare , ejusq; li-
beralitati amplitudini pectus aperire , eum-
dem Patri mediatorem interponere pro fir-
miori spe obtinendi , quod ipse nobis acqui-
sivit ; mente expatiari per tures illas & cæ-
lorum palatia ; grates agere pro egressu ex
Ægypto ; oblectare se rivis mellis è petra
profluentis ; sitim explere aquis illis mira-
biliter manantibus ; lætari de profligatis ho-
stium copiis , & adversus eorum vim & infi-
dias opem implorare ; splendorem pariter ac
multitudinem Sanctorum , quos sibi Deus
in terra servat , contemplari . Denique , nè
longior sim , nullum non licet pium animi
affectum psalmorum recitatione concitare .
Nam & in hunc usque diem cithara illa Da-
vidica malignos arcet prohibetque spiritus .

4. Verùm ut intelligamus , quo pacto *Non se-*
psalmi ad spiritualem pastum fructumq; ca- *cus, ac, se*
Bb 2 pesten-

essent à nobis cō-
positi. pessendum recitari debeant, facere non po-
sunt, quin adducam perappositum Cassi-
locum, ubi dum agit de oratione, mirum
in modum psalmos commendat his verbis

Col. 10. Omnes quoque psalmorum affectus in se recipi-
c. 10. ens, ita incipiat decantare, ut eos non tam
quam à Propheta compositos, sed velut à
editos, quasi orationem propriam profundi
cordis compunctione depromat: vel certe
suam personam aestimet eos fuisse directos,
rumque sententias non tunc tantummodo à
Prophetam, aut in Propheta fuisse completas,
sed in se quotidie geri implerique cognoscit.
Tunc enim Scriptura divina perpatescunt
rius, & quodammodo earum vena medullas
panduntur, quando experientia nostra
non tantum percipit, sed prævenit notitiam.
Postquam verò aliquot affectus psalmorum
percensuit, subjungit: Omnes namque
affectus in psalmis invenimus expressos, ut
que incurrerint, velut in speculo purissimo
videntes, efficacius agnoscamus. Et ita magis
stris affectibus eruditi, non ut audita, sed tam
quam perspecta palpemus. & quæ sequuntur
At enim ut eò pertingamus, præter cordis
puritatem, quam diligenti examine, accu-
ratoque labore consequi oportebit, duo in
super necessaria requiruntur.

Legendus

5. Alterum, ut aliquis auctor perlegat

tur, qui breviter, dilucidè, ac spiritualiter
 litteralem psalmodum sensum exponat: quod
 mira prorsus felicitate Cardinalis Bellarmi-
 nus mihi videtur assècutus. Alterum, ut eò
 feratur meditatio, & ità quidem, ut si quan-
 do Deus lumen aliquod elargitus fuerit, vel
 motum animæ aliquo in versiculo concitâ-
 rit, locus ille postmodum in cubiculo sæpi-
 us expendatur. Ac veluti cui argenti vel
 auri venâ indicata fuerit, is avidè effodit;
 sic nos altiùs (thesauri quippe non deerunt)
 effodere non desistamus. Nec dubium quin
 uno in versiculo, quem multorum annorum
 spatio millies pronuntiaverimus, novam
 subinde venam aut fodinam demonstret
 Christus Dominus. Adhibenda solùm dili-
 gentia, quam insinuat Sapiens, dum ait, *Si* Prov. 2.
quasi eris illam quasi pecuniam, & quasi the- 4. & 5.
sauros effoderis illam, tunc intelliges timorem
Domini, & scientiam Dei invenies,

6. Hic demum scribendi finem facere
 cogitabam, cùm ecce graves aliquot Patres
 ac zelo pleni, admonent, operæ pretium me
 facturum, si pauca de sacrificio Missæ his
 attexerem. At fateor, vix me id ausum es-
 se commendare (tanta quippe est hujus Di-
 vini mysterii dignitas atque majestas, ut illa
 per se stimulus apprime efficax esse videa-
 tur ad timorem, reverentiam, & actualem

*bonus
 Psalmo-
 rum in-
 terpres.*

*In Missa
 adhibenda
 est atten-
 tio, & de-
 votio.*

devotionem in nobis excitandam) nisi de-
 fectus luminis, imbecillitas virium nostrorum,
 naturæ infirmitas, levitas denique mentis &
 inconstantia, qua fit ut aliis in multis
 delinquamus, idem & in hoc ipso, de quo
 nunc agimus, negotio persæpe officere.
 Nunc tamen unum hoc dumtaxat in mem-
 riam reducere satis fore arbitror. Expe-
 dendum videlicet, (si quidem consideremus
 ut sacrificium) cui, quid, quem ad finem,
 quo modo offeratur. Nam si offertur sum-
 mo rerum omnium effectuori Deo, quem
 turtures solummodo, columbæ, aut vitulæ
 more antiquorum ipsi offerrentur; in hoc
 tamen timor, puritas, & reverentia requi-
 retur. Si ergo nobiscum reputabimus esse
 Christi ipsum, unigenitum Dei Patris
 ad dexteram Patris sedentem, verum ac
 unum Sacerdotem simul & sacrificium, ma-
 nifestè constat, quantum præterea momenti
 adjungatur. Finis deinde atque intentio
 qua Eucharisticum hoc sacrificium offertur,
 nempe salus vivorum & mortuorum, Eccle-
 siæ unio, debita gratiarum actio, laudatio
 Divinæ Majestatis, apertè declarat, quod
 nobis desideretur. Modum denique in-
 multiplicabilem, ut non modò coram Angelis
 Curia cælesti universa id sacrificium offer-
 tur, sed & attrectetur à nobis & partici-
 patur.

tur, eum, qui potest, animo comprehendat. Si post hæc ut Sacramentum consideretur, quod à nobis sumitur, ut ab eo tamquã à fonte vitam in nos derivemus, & cum eo quasi concorporemur, ejusque gloriæ & claritatis efficiamur participes (ita enim Patrem alloquitur, *Claritatem, quam dedisti mihi, dedi* Joan. 17. *eis* : quod de Sacramento intelligendum ait ^{22.} S. Hilarius) manifestè apparebit, quanta cum præparatione, ac sensu pietatis ad illud accedere debeamus.

7. Nec solùm id intelligendum de re- *Et debita*
mota illa præparatione (de qua divinum in *præpara-*
modum agit Nazianzenus in suo Apologe- *tio.*
tico) nempe de puritate, & totius hominis sanctimonia, id est, ut assueverit oculus ita res omnes contueri, ut indè animus ad earum Creatoris laudem & admirationem traducatur : aures divinis solùm præceptis ac monitis pateant : os, labia, lingua, eo modo sint composita, ut è cælis dumtaxat spiritum salutarem ac vitalem hauriant ; oclusa quoque, ac decenter aperta, soli præfixo sibi muneri deserviant. Lingua verò quasi plectrum Spiritûs sancti concentum harmoni-
amque ad unius Dei gloriam efficiat. Pedes more cervorum comparati firmentur in petra, neque aliud iter nôrint, nisi gratum Deo, & ipsius consentaneum voluntati. O-

omnia demum corporis membra facta sunt membra iustitiæ, & quasi exuta mortalitate absorbeantur à vita. Non inquam, id solum intelligendum de remota illa, sed de proxima item & actuali præparatione. Quod ego re certè confundor, quoties veniunt in mentem illa S. Bonaventuræ verba: *Cum fuerit totus alteratus & Divinus effectus, ut nihil videat, nisi Deum, tunc accedat.*

Decentia, quamquam neque necesse est, neque hoc & *Rituū* loci, aut instituti mei referre, quod scribitur *distinctio*. S. Dionysius de Ecclesiastica hierarchia Chrysostomus, uterque Cyrillus, atque in uno verbo dicam, omnes Sancti Patres, quoque tamen prætermittere quod habet

Lib. 4. de *masceus: Ardenti, inquit, cupiditate ad*
 Fide, c. *adeamus; manibusque in crucis formam*
 14. *positis crucifixi corpus suscipiamus; atque*
oculis & labiis, & frontibus impositis divini
bonis participes efficiamur, ut ignis desit
in nobis insiti assumtâ eâ, quæ ex carbone
tur, inflammatione peccata nostra exurat,
pectora nostra collustret: demusque operam,
per divini ignis perceptionem inardescamus,
dique efficiamur. Hactenus Damascenus
 Jam verò, quia decet nos ad eam dignitatem
 aspirare, satis liquet non accedendum ad illa
 tremenda mysteria, nisi præparatione præ-
 via, quæ negotiorum colloquiorumve di-

stractiones submoveat. Neque id commit-
tendum, ut cum primùm quis in sacristiam
pedem intulerit, dicere incipiat, *Impone Do-
mine capiti meo.* Sed præmissa aliqua men-
tis in Deum elevatione cogitare oportebit,
quid agendum, quòve eundum sit. In ipsa
deinde celebratione servanda omnino regu-
la, quæ mediam horam Sacro faciendo præ-
scribit. Breviori quippe tempore, neque
decentiæ, neque cæremoniarum distinctio-
ni locus esse potest, qui debet. Qua occa-
sione valde commendatum velim *Ædituis*
& *Præfectis Ecclesiæ*, ut juxta præscriptum
regularum de iis, quæ secùs facta deprehen-
duntur, Superiores admoneant.

8. Peracta denique celebratione, ac *Demum*
ministerio tam sublimi, durante adhuc cor- *gratiarũ*
porali Christi Domini præsentia, debitæ a- *actio.*
gendæ sunt gratiæ. Ideo siquidem ab Ec-
clesia proponitur hymnus trium puerorum,
qui in media fornace positi (quasi vellent
suppleri, quod non satis poterant ipsi per se
præstare) ad divinas laudes invitabant &
cælos, & Solem, & stellas, & reliquas omnes
creaturas sublunares, quantumvis sensûs ex-
pertes. Nos igitur veluti in dulce jubulum
prorumpentes, tot ejusmodi creaturarum
linguis, tam immensam Dei nostri suavita-
tem celebremus: neque nos foras effunda-

mus, sed operam demus, ut divinum illud
 ardorem conservemus; familiari illa Domini
 communicatione perfruamur, nostras
 necessitates eidem humiliter insinuemus
 tum ad præparationem consequentis sacrificii
 majorem deinceps perfectionem consequendam
 proponamus. Nè divina gratia, quæ
 quidem tam eximia, vel quia non tanti facili
 vel quia negligentius tractetur, vel aliâ quâ
 vis culpâ nostrâ, penitus in nobis exareat.
 Nec id silentio prætermittendum, quòd etiam
 quæ dicta sunt ad omnes omnino spectant
 Sacerdotes, qui videlicet (ut ait S. Chrysostomus)
 in terris degentes, cæleste nihilominus
 exequuntur officium; ea tamen præcipuè
 nobis dicta credere, nostra omnino
 vehementer interest; à quibus nempe
 plius quippiam jure requiretur, ut ab iis
 divinitus ad statum religiosum vocati, et
 muniti doctrinæ præfidiis, tam tubilicis
 commercii notitiâ instructi, sæculi vinculis
 expediti, accedente tam frequenti usu me-
 ditationum, & quotidiano virtutum incre-
 mento, id nimirum operante ipsiusmet
 sacrificii efficacitate, præter peculiare
 que amoris stimulos, videri possumus
 hunc gradum evecti à Deo, ut aliqua parte
 compensemus infinitum eorum numerum
 qui irreverenter, inconsideratè, ac temere
 D.

Divinum hoc tractant mysterium. Horum porro miseram sortem B. Laurentius Justinianus (ut præclara S. Chrysoſtomi, & aliorum Patrum antiquorum dicta factaq; præteream) & accuratè describit , & religioſè , dolentèrque deplorat. Sed ut finem faciam, uberem omnibus à Domino Deo gratiam precor , ut optatum ex hac qualicumque mea cohortatione fructum reportetis , majorem in modum velim Superioribus inculcatum, Confessariis itèm, & ſpiritualium rerum Præfectis , ut pro ſua quiſque parte , ac officii munere connitantur efficere , ut qua impedimentis ſubmovendis , qua inquirendis commoditatibus hunc Dei cultum promoveant, nec ſolum monitis, ſed multò magis exemplo ſubditis Superiores præluceant ; totiùſque negotii difficultates diligenter explanent. Atque hîc tandem omnium precibus & ſanctis ſacrificiis me commendo. Romæ 24. Novembris, 1612.

RR. VV.

Servus in Chriſto

CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPI.